

PUTOVATI SIGURNO

Aleksandar Pašagić

Sam spomen riječi „putovanje“ u ljudima budi najrazličitije asocijacije. Odmor i opuštanje, ili posao i obveze – o kojem god se motivu radilo, neosporna je činjenica da su putovanja postala sastavni dio naših života. S jedne strane, ona uvijek zadržavaju blagi romantični prizvuk, nagovještaj avanture i otkrivanje nepoznatoga. S druge, ozbiljnije strane, putovanja sadržavaju inherentni faktor rizika kojeg nije mudro zanemariti, neovisno o cilju i svrsi vašeg puta. Bilo da ste profesionalac zadužen za sigurnost neke druge osobe ili grupe ljudi, ili ste odgovorni samo za sebe i svoju prtljagu, u vašem je interesu voditi računa o specifičnostima sigurnosti na putovanju kako biste se osigurali da vaš poslovni put, pustolovina ili odmor ne krenu neočekivanim i neželjenim tijekom.

Informiranost

Najveći neprijatelj osobne sigurnosti jest neinformiranost, a to posebice dolazi do izražaja prilikom putovanja u nepoznate krajeve. Čak i ako ste platili profesionalnog vodiča i od njega očekujete primiti sve relevantne informacije u trenutku kada stignete na vaše odredište, nikada ne biste trebali pretpostaviti njegovu kompetentnost do mjere u kojoj predajete vlastitu sigurnost u njegove ruke. U manje razvijenim zemljama vodiči će često biti samo marginalno bolje upućeni u situaciju od vas; sama činjenica da netko oko vrata nosi etiketu s natpisom „Vodič“ ne podrazumijeva automatski da zna kamo vas vodi. Preuzmite odgovornost za vlastitu informiranost. Uz činjenicu da vam može spasiti život, zasigurno će uvelike doprinijeti i vašem doživljaju mjesta na koje putujete. Budite upućeni u trenutnu političku, društvenu i sigurnosnu klimu zemlje u koju putujete, naročito ako se radi o zemljama s višim stupnjem rizika. Ne morate postati stručnjak za geopolitičku sigurnosnu situaciju regije u koju putujete – čak i nekoliko sati na internetu mogu vas opskrbiti dovoljnom količinom informacija da drastično povećate svoju sigurnost.

Posebnu pažnju obratite specifičnim društvenim i kulturnim običajima područja u koje putujete. Ono što predstavlja gestu prijateljstva i naklonosti u vašoj zemlji može biti shvaćeno kao uvreda u nekoj drugoj zemlji, i time vas nepotrebno izložiti riziku. U mnogim zemljama Bliskog Istoka, sjedeći položaj koji usmjerava dno vaših stopala prema sugovorniku dovoljan je kako biste uvrijedili inače iznimno gostoljubivog domaćina; ako u Sjedinjenim Državama kažete nešto uvredljivo na račun njihovog predsjednika, malo tko će vam zamjeriti – ali ako u Tajlandu kažete nešto protiv njihovog kralja, prijeti vam ozbiljna zatvorska kazna. Takve stvari želite znati prije nego učinite grešku iz koje ćete se teško izvući. Imajte na umu da ste gost u tuđoj zemlji, i u svako doba pokazujte poštovanje prema kulturi i običajima domaćina, čak i kada vam se ti običaji čine zastarjeli ili neracionalni. Naučite par riječi na jeziku zemlje u koju putujete, makar to bili samo osnovni pozdravi i zahvale. To predstavlja izvrstan način za uspostavljanje dobrih odnosa s lokalnim stanovništvom.

Najbolji izvor informacija uglavnom predstavljaju osobe od povjerenja koje su fizički bile na mjestu kamo namjeravate putovati, budući da vam one mogu dati informacije koje drugdje neće biti dostupne, kao i odgovore na specifična pitanja. Internet forumi mogu predstavljati dobro mjesto za pronalaženje ljudi s relevantnim iskustvom, ali zbog neprovjerljivosti kredibiliteta autora informacija, treba im pristupati s rezervom. Tiskanih vodiča za turiste danas ima u izobilju, ali nemojte zaboraviti pogledati službene internet stranice na kojima vladine organizacije objavljuju aktualna upozorenja i preporuke. Imajte na umu da danas svatko može napisati i tiskati knjigu, te da autori rijetko jamče točnost iznesenih tvrdnji. Također, u mnogim se zemljama sigurnosno stanje mijenja iz dana u dan.

Ono što je jučer bio turistički raj, danas može biti poprište vojnog puča ili građanskog rata. Obratite pažnju na aktualnost informacija koje proučavate.

Od zračne luke do mjesta boravka

Količina vremena koju ćete uložiti u planiranje sigurnosnih aspekata vašeg putovanja ovisi o relativnom riziku kojem ćete biti izloženi na odredištu. Predmete koje smatrate kritičnima za vaš boravak u odredišnoj zemlji ponesite sa sobom, osim ako nemate definitivno provjerenu informaciju da se isti mogu nabaviti na licu mjesta. Načinite fotokopije vaših dokumenata, posebice putovnice, i rasporedite ih po različitim dijelovima prtljage. Ukoliko putujete zrakoplovom, imajte na umu da je gubljenje prtljage relativno čest slučaj, stoga najkritičnije predmete nosite sa sobom. I njih je također preporučljivo rasporediti na više mjesta unutar osobne prtljage i po džepovima.

Osigurajte logističku potporu od strane osobe od povjerenja u matičnoj zemlji. Nađite nekoga tko će tijekom vašeg puta pratiti razvoj sigurnosne situacije na vašem odredištu i održavati vas informiranima u realnom vremenu po pitanju razvoja bilo kakvih događaja koji bi mogli ugroziti vašu sigurnost. Osigurajte toj osobi pristup vašim bankovnim računima i osobnim informacijama kako bi vam u slučaju nužde mogla prebaciti novac ili faksirati kopije izgubljenih ili ukradenih dokumenata ili avionskih karata. Ako u zemlji u koju putujete postoji ambasada vaše matične zemlje, pobrinite se da znate njezinu adresu i broj telefona.

Komunikacije su često kritična točka u stranim zemljama. Potrudite se da si osigurate pristup najzastupljenijoj lokalnoj mobilnoj mreži. Odmah po slijetanju nabavite karticu za mobitel, kao i za javne govornice. Ukoliko vaš mobitel nije kompatibilan s lokalnom mrežom, ozbiljno razmislite o investiciji u neki jeftini model već na aerodromu. Novi mobitel provjerite prije nego vam zatreba, i držite ga upaljenim u svako doba. Brojeve policijskih postaja, bolnica, taksi službi i hotela u kojem odsjedate dobro je saznati s interneta prije nego uopće krenete na putovanje. Gore spomenutu osobu za potporu u matičnoj zemlji držite konstantno informiranu o vašim namjerama i planovima kretanja.

Postoji još niz mjera koje se mogu poduzeti u cilju povećavanja sigurnosti i učinkovitosti, ovisno o zemlji u koju putujete. Ukoliko ne razumijete jezik lokalnog stanovništva, mala knjižica s osnovnim izrazima može se pokazati neprocjenjivom. Saznajte datume mjesnih praznika, kao i datume zakazanih obljetnica i demonstracija, budući da one često predstavljaju sigurnosni rizik. Ako koristite specifične lijekove ili patite od alergija, ponesite relevantne medicinske dokumente za slučaj nužde. Pravilo koje se može primijeniti na sve dokumente koje nosite sa sobom jest – jedna kopija je dobro, dvije kopije još bolje.

Aerodromi su relativno sigurna mjesta u većini gradova zbog povećanih mjera sigurnosti od strane državnih organa, ali je zato njihova okolina često sigurnosni rizik, te je preporučljivo što manje se zadržavati tamo. Ako odlučite unajmiti taksi do vašeg mjesta boravka, pripazite da to bude taksi neke od službenih tvrtki, za razliku od „slobodnjaka“ koji će neinformiranog turistu često namamiti unutra svojim prilično nametljivim marketingom. Tijekom vožnje taksijem obratite pažnju na svoju kartu grada u kojem se nalazite. Ukoliko primijetite značajnija odstupanja od realne rute prema vašem odredištu, zaustavite taksi pored najbližeg sigurnog mjesta – hotela, banke, policijske postaje – te tamo izađite i potražite drugi taksi. Nemojte se upuštati u prepirke s vozačem, ali budite odlučni u vašoj namjeri da izađete.

Ukoliko ste odlučili unajmiti automobil na aerodromu, budite posebno oprezni. Kriminalci često promatraju putnike koji su se zaputili prema tvrtki za iznajmljivanje vozila. Prije nego napustite relativnu sigurnost aerodroma u unajmljenom automobilu, proučite mapu rute kojom namjeravate ići, te provjerite ispravnost vozila. Tijekom vožnje držite prozore podignute, a vrata zaključana. Otmice iz automobila koji su se zaustavili na raskrižjima ili u prometnoj gužvi česte su u latinoameričkim zemljama. Ni zbog kojeg razloga nemojte otvarati

prozore ili otključavati vrata, te prilikom zaustavljanja održavajte razmak između vas i vozila koje se nalazi ispred vas kako biste u slučaju opasnosti mogli manevrirati automobilom. Neki kriminalci namjerno će udariti svojim vozilom u zadnji kraj vašeg automobila kako bi vas namamili da izađete, neki će simulirati nezgodu i tražiti vašu pomoć. Potencijalni otmičari kao mamac mogu upotrijebiti stariju osobu, atraktivnu djevojku ili čak dijete; budite posebno oprezni u takvim situacijama.

U hotelu

Vaša hotelska soba postaje vaš novi dom tijekom boravka u stranoj zemlji. Nikada nemojte ostavljati stvari koje ne možete priuštiti da izgubite u svojoj hotelskoj sobi. Kada izlazite možete ostaviti upaljen televizor ili radio kako biste ostavili dojam da soba nije prazna, ali osoblje hotela vjerojatno će znati da ste otišli, i o tome može obavijestiti nekoga tko to je to spreman iskoristiti. Vrijedne stvari koje ne možete nositi sa sobom pohranite u hotelski sef; skrivanje predmeta u sobi općenito uzevši nije dobra ideja – spremačice zasigurno bolje poznaju vašu sobu nego vi. Dok boravite u sobi, držite vrata zaključanima. Ako često putujete u područja povećanog rizika, dobra ideja je nabaviti male klinove s ugrađenim zvučnim alarmom koji se gurnu pod ulazna vrata sobe, i vrlo učinkovito onemogućuju neopaženi ulaz u sobu dok spavate ili se odmarate.

Provjerite lokacije izlaza u slučaju nužde. Jedan pogled na tlocrt zgrade ne predstavlja provjeru – dajte si vremena fizički proći tim rutama. Požari u hotelima česta su pojava čak i u zemljama s inače razmjerno visokim stupnjem sigurnosti. Kada napuštate hotel s ključevima vaše sobe, pripazite da s njih ne visi privjesak koji identificira hotel i broj sobe u kojoj ste odsjeli; razlozi za tu predostrožnost su očiti.

U gradu

U većini slučajeva, putnik će uvidjeti kako su mnoga mjesta zapravo sigurnija nego što je mislio. Razlog tome jest tendencija vlasti da se osigura time što će u svojim upozorenjima i preporukama pokriti najgore moguće slučajeve. Ipak, osoba koja izgleda kao turist izložena je povećanom riziku od uličnog kriminala. Ako putujete sami i situacija to dopušta, učinite što možete kako biste se što manje isticali od lokalnog stanovništva. Kada hodate, ostavite dojam da znate kamo idete, čak i ako samo razgledavate krajolik. Hodanje u većim grupama mjesnog stanovništva povećava rizik od džeparenja, ali smanjuje rizik od nasilnih zločina. Na vama je da u danoj situaciji odvagnete prednosti i mane jednog i drugog pristupa. Nikada nemojte nositi veće svote novca i kritično važne dokumente u torbama preko ramena, na leđima ili oko pasa. Vještiji lopovi u stanju su prerezati remenje vaše torbe i nestati s njom u gužvi prije nego shvatite što se dogodilo. Male torbice niskog profila koje se nose ispod odjeće gotovo su neopazive i odličan su izbor za novac, putovnicu i avionske karte. Ipak, oduprite se iskušenju da sve vrijednosti koje nosite sakrijete na jedno mjesto. „Lažan“ novčanik ispunjen većinom sitnim novčanicama i kreditnim karticama kojima je istekao rok često će zadovoljiti pljačkaša koji nema vremena pomnije pregledati njegov sadržaj; s druge strane, u nekim latinoameričkim zemljama nije neuobičajeno da žrtva ostane i bez cipela u kojima je hodala.

Velik dio mjera predostrožnosti na ulici stvar je logike i zdravog razuma. Zlatno prstenje i skupocjeni satovi trebaju ostati u hotelskom sefu ili, još bolje, u matičnoj zemlji. Izbjegavajte slabo osvijetljena mjesta i općenito kretanje noću. Važne dokumente ili prijenosno računalo nosite u vrećici ili starom ruksaku, a ne u kožnoj ručnoj torbi. Uvijek hodajte na strani ceste suprotnoj od smjera nadolazećeg prometa, što će eventualnu otmicu učiniti gotovo neizvedivom. Ako mislite da vas slijedi netko sa zločinačkim namjerama –

potrčite. Suprotno onome što se može vidjeti u filmovima, razbojnici ne vole loviti svoju žrtvu, jer se već iza sljedećeg ugla može nalaziti policijski automobil. Manje ekstremna verzija je ući na prvo otvoreno javno mjesto, kao što je banka, bar, hotelsko predvorje i slično, te s tog mjesta pozvati prijevoz ili pričekati dok nismo sigurni da je potencijalna opasnost minula.

Na kraju

Postoje mnoge metode fizičke samoobrane koje tvrde da mogu osposobiti čovjeka da se odupre napadu u stvarnom svijetu, i još više škola koje takve metode podučavaju. Neke od tih metoda pokazuju prilično dobre rezultate, neke predstavljaju veću opasnost za osobu koja ih pokušava upotrijebiti nego za napadača. Ali neovisno o vašoj vještini i iskustvu, prevencija ostaje najbolja obrana u većini stvarnih scenarija. Većini napada prethodi niz pokazatelja koji se mogu uočiti te pojedinac može poduzeti odgovarajuće korake kojima će ukloniti okolnosti povoljne za kriminalca. S druge strane, žrtava nasilnih zločina relativno je malo, čak i u zemljama koje se smatraju prilično riskantnima. Češći uzroci frustracija na putovanjima su izgubljena prtljaga, nesporazumi s mjesnim stanovništvom, sitne krađe i ostali, manje atraktivni ali jednako stvarni problemi. Informacije u ovom članku samo su malen dio onoga što možete poduzeti kako bi vaše sljedeće putovanje bilo zabavnije, uspješnije i sigurnije.